

I

(Informacje)

TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚCI

TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚCI

Zawiadomienie

Nota informacyjna przeznaczona dla sądów krajowych w sprawie postępowania w trybie prejudycjalnym przed Trybunałem Sprawiedliwości została podana do ich wiadomości za pośrednictwem właściwych władz krajowych w 1996 r. Ponieważ nota ta okazała się przydatna w praktyce, Trybunał zaktualizował ją w świetle doświadczenia i obecnie uważa za stosowne jej rozpowszechnienie w drodze publikacji w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

NOTA INFORMACYJNA

dotycząca składania przez sądy krajowe wniosków o wydanie orzeczeń w trybie prejudycjalnym

(2005/C 143/01)

1. System odesłań prejudycjalnych stanowi podstawowy mechanizm prawa Unii Europejskiej, którego celem jest przyznanie sądom krajowym możliwości zapewnienia jego jednolitej wykładni i stosowania we wszystkich Państwach Członkowskich.
2. Trybunał Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich jest właściwy do orzekania w trybie prejudycjalnym o wykładni prawa Unii Europejskiej i o ważności aktów prawa wtórnego. Ta ogólna właściwość została mu powierzona na mocy art. 234 WE oraz, w pewnych określonych przypadkach, na mocy innych przepisów.
3. Ponieważ procedura prejudycjalna opiera się na współpracy między Trybunałem a sądami krajowymi, w celu zapewnienia jej efektywności potrzebne okazuje się udostępnienie sądom krajowym poniższych wskazówek.
4. Celem tych praktycznych wskazówek, pozbawionych jakiegokolwiek mocy wiążącej, jest dostarczenie sądom krajowym wytycznych dotyczących zasadności kierowania odesłań prejudycjalnych oraz, w razie konieczności, udzielenie tym sądom pomocy w formułowaniu i przedstawianiu pytań przedkładanych Trybunałowi.

Rola Trybunału w procedurze prejudycjalnej

5. Rola Trybunału Sprawiedliwości w procedurze prejudycjalnej polega na dokonywaniu wykładni prawa wspólnotowego lub orzekaniu w przedmiocie jego ważności, nie zaś na stosowaniu tego prawa do stanu faktycznego leżącego u podstaw postępowania przed sądem krajowym, gdyż to zadanie należy do właściwości sądu krajowego. Do Trybunału nie należy orzekanie ani w przedmiocie kwestii faktycznych podniesionych w ramach sporu przed sądem krajowym, ani w przedmiocie różnic w opiniach na temat wykładni lub stosowania przepisów prawa krajowego.

6. Trybunał orzeka w przedmiocie wykładni lub ważności prawa wspólnotowego, dokładając wysiłków, by udzielona przez niego odpowiedź była pomocna w rozwiązaniu sporu, lecz do sądu krajowego należy wyciągnięcie z niej odpowiednich wniosków, w tym — w razie potrzeby — podjęcie decyzji o niestosowaniu danego przepisu prawa krajowego.

Decyzja o przedłożeniu pytania Trybunałowi

Autor pytania

7. Zgodnie z art. 234 Traktatu WE i art. 150 Traktatu EWEA, każdy sąd Państwa Członkowskiego, którego zadaniem jest orzekanie w postępowaniu, które ma zostać zakończone wydaniem orzeczenia sądowego, może co do zasady skierować do Trybunału pytanie prejudycjalne. Pojęcie sądu jest interpretowane przez Trybunał jako autonomiczne pojęcie prawa wspólnotowego.

8. Jednakże, w odniesieniu do szczególnej kategorii aktów przyjętych przez instytucje w ramach tytułu IV części trzeciej Traktatu WE dotyczącego wiz, azylu, imigracji i innych polityk związanych ze swobodą przepływu osób — zwłaszcza w dziedzinie właściwości sądów oraz uznawania i wykonywania orzeczeń sądowych — możliwość kierowania pytań prejudycjalnych przysługuje tylko tym sądom, których orzeczenia nie podlegają zaskarżeniu, zgodnie z art. 68 Traktatu WE.

9. Podobnie, zgodnie z art. 35 Traktatu o Unii Europejskiej, jedynie sądy tych Państw Członkowskich, które uznały właściwość Trybunału, mogą kierować do niego wnioski o wydanie orzeczeń w trybie prejudycjalnym w odniesieniu do aktów przyjętych przez instytucje w dziedzinie współpracy policyjnej i sądowej w sprawach karnych, przy czym każde Państwo Członkowskie wskazuje, czy możliwość zwrócenia się do Trybunału obejmuje wszystkie sądy, czy jest zastrzeżona dla sądów, których orzeczenia nie podlegają zaskarżeniu.

10. Nie jest konieczne, by pytanie zostało podniesione przez strony postępowania; sąd krajowy może je podnieść z urzędu.

Wniosek o dokonanie wykładni

11. Każdy sąd **może** skierować do Trybunału pytanie dotyczące wykładni przepisu prawa wspólnotowego, jeżeli jego zdaniem odpowiedź na nie jest niezbędna do rozstrzygnięcia zawisłego przed nim sporu.

12. Natomiast sąd, którego orzeczenia nie podlegają zaskarżeniu według prawa wewnętrznego jest co do zasady **zobowiązany** skierować do Trybunału takie pytanie, chyba, że Trybunał orzekał już w tej kwestii (a jakkolwiek nowy kontekst nie rodzi poważnych wątpliwości co do możliwości stosowania jego wcześniejszego orzecznictwa) lub właściwa wykładnia przepisu wspólnotowego jest oczywista.

13. A zatem sąd, którego orzeczenia podlegają zaskarżeniu, może, zwłaszcza jeśli uzna, że orzecznictwo Trybunału daje wystarczające wyjaśnienie, samodzielnie zdecydować o właściwej wykładni prawa wspólnotowego i jego zastosowaniu do ustalonego przez ten sąd stanu faktycznego. Niemniej jednak, odesłanie prejudycjalne może okazać się szczególnie wskazane, na odpowiednim etapie postępowania, w przypadku wystąpienia nowego zagadnienia interpretacyjnego o znaczeniu ogólnym dla jednolitego stosowania prawa wspólnotowego w całej Unii lub w przypadku, gdy istniejące orzecznictwo wydaje się nie mieć zastosowania do nowych okoliczności faktycznych.

14. Do sądu krajowego należy wyjaśnienie powodów, dla których dokonanie wykładni, o którą się zwraca, jest niezbędne do wydania przez niego wyroku.

Wniosek o dokonanie oceny ważności

15. O ile sądy krajowe mogą odrzucać podnoszone w postępowaniach przed nimi zarzuty nieważności, to stwierdzenie nieważności aktu prawa wspólnotowego należy do wyłącznej właściwości Trybunału.

16. Każdy sąd krajowy, który poweźmie wątpliwości co do ważności aktu prawa wspólnotowego **musi** zatem skierować do Trybunału pytanie, wskazując powody, dla których uważa, że akt prawa wspólnotowego jest dotknięty nieważnością.

17. Jednakże, jeśli sąd krajowy ma poważne wątpliwości co do ważności aktu prawa wspólnotowego, na podstawie którego został przyjęty akt prawa krajowego, może w drodze wyjątku zawiesić tymczasowo stosowanie tego aktu prawa krajowego lub podjąć inne środki tymczasowe w odniesieniu do tego aktu. Musi on zatem skierować do Trybunału Sprawiedliwości pytanie dotyczące ważności aktu prawa wspólnotowego, wskazując powody, dla których uważa, że akt ten jest dotknięty nieważnością.

Etap postępowania, na którym należy przedłożyć pytanie prejudycjalne

18. Sąd krajowy może skierować do Trybunału pytanie prejudycjalne natychmiast po stwierdzeniu, że orzeczenie w przedmiocie zagadnienia lub zagadnień interpretacyjnych albo ważności jest niezbędne do wydania przez niego wyroku; sąd ten najlepiej może ocenić, na jakim etapie postępowania należy skierować takie pytanie.

19. Pożądane jest jednak, aby decyzja o przekazaniu pytania prejudycjalnego została podjęta na takim etapie postępowania, na którym sąd krajowy jest w stanie określić faktyczne i prawne ramy problemu, tak aby Trybunał dysponował wszelkimi danymi niezbędnymi do zbadania, w takim przypadku, czy prawo wspólnotowe ma zastosowanie do postępowania przed sądem krajowym. Względny słuszności przemawiałyby również za tym, aby pytanie prejudycjalne było przekazywane dopiero po wysłuchaniu obydwu stron.

Forma odesłania prejudycjalnego

20. Orzeczenie, na podstawie którego sąd krajowy przedkłada Trybunałowi pytanie prejudycjalne może zostać wydane w dowolnej formie przewidzianej przez prawo krajowe dla kwestii incydentalnych. Należy jednak mieć na uwadze fakt, że dokument ten stanowi podstawę postępowania przed Trybunałem i że Trybunał musi tym samym dysponować danymi pozwalającymi mu udzielić sądowi krajowemu użytecznej odpowiedzi. Poza tym, wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym jest jedynym dokumentem przekazywanym podmiotom uprawnionym do przedkładania Trybunałowi uwag, zwłaszcza Państwom Członkowskim i instytucjom, oraz przekładanym na inne języki.

21. Ze względu na konieczność dokonania przekładu wniosku, powinien on być zredagowany w sposób prosty, jasny i precyzyjny oraz nie zawierać zbędnych danych.

22. Do przedstawienia we właściwy sposób ram wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym wystarcza często dokument nieprzekraczający dziesięciu stron. Przy równoczesnym zachowaniu wymogu lapidarności, orzeczenie odsyłające musi jednakże być wystarczająco kompletne i zawierać wszelkie istotne informacje pozwalające Trybunałowi oraz podmiotom uprawnionym do przedkładania uwag właściwie zrozumieć ramy faktyczne i prawne postępowania przed sądem krajowym. W szczególności, orzeczenie odsyłające musi:

- zawierać zwięzłe przedstawienie przedmiotu sporu oraz ustaleń co do istotnych okoliczności faktycznych lub co najmniej wyjaśniać założenia faktyczne, na których oparte zostało pytanie prejudycjalne;
- przytaczać brzmienie mających zastosowanie krajowych przepisów oraz wskazywać, w razie potrzeby, istotne dla sprawy orzecznictwo krajowe, podając w każdym przypadku dokładne odniesienia (np.: stronę konkretnego dziennika urzędowego lub zbioru orzeczeń; ewentualnie odniesienia do zasobów internetowych);

- wskazywać możliwie najdokładniej istotne dla sprawy przepisy wspólnotowe;
- podawać powody, dla których sąd krajowy zwraca się z pytaniem o wykładnię lub ważność pewnych przepisów wspólnotowych oraz związek między tymi przepisami a ustawodawstwem krajowym mającym zastosowanie do sporu przed sądem krajowym;
- zawierać, w razie potrzeby, streszczenie głównych argumentów stron postępowania przed sądem krajowym.

W celu ułatwienia lektury wniosku i możliwości powoływania się na niego, wskazane jest, aby poszczególne punkty lub ustępy orzeczenia odsyłającego były ponumerowane.

23. Wreszcie, sąd krajowy może, jeśli uzna, że leży to w jego możliwościach, lapidarnie przedstawić swoje stanowisko co do odpowiedzi, która ma zostać udzielona na pytania postawione w trybie prejudycjalnym.

24. Samo pytanie lub pytania prejudycjalne muszą być zawarte w odrębnej i jasno oznaczonej części orzeczenia odsyłającego, zazwyczaj na jego początku lub końcu. Muszą być zrozumiałe bez konieczności odwoływania się do uzasadnienia wniosku, które jednakże przedstawia kontekst niezbędny do przeprowadzenia właściwej oceny.

Skutki odesłania prejudycjalnego dla postępowania przed sądem krajowym

25. Skierowanie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym powoduje zawieszenie postępowania przed sądem krajowym do czasu wydania przez Trybunał orzeczenia.

26. Sąd krajowy zachowuje niemniej jednak uprawnienie do podejmowania różnego rodzaju środków zabezpieczających, zwłaszcza w przypadku wniosku o dokonanie oceny ważności (zob. pkt 17 powyżej).

Koszty i pomoc prawna

27. Postępowanie prejudycjalne przed Trybunałem jest bezpłatne, a Trybunał nie rozstrzyga o kosztach stron postępowania przed sądem krajowym; rozstrzyganie o tych kosztach należy do sądu krajowego.

28. Jeżeli strona nie dysponuje wystarczającymi zasobami, sąd krajowy może, o ile zezwalają na to przepisy krajowe, przyznać jej pomoc prawną na pokrycie wydatków poniesionych w postępowaniu przed Trybunałem, zwłaszcza związanych z reprezentacją. Sam Trybunał również może przyznać pomoc prawną.

Wymiana korespondencji między sądem krajowym a Trybunałem

29. Orzeczenie odsyłające i dokumenty z nim związane (w szczególności, w stosownym przypadku, akta sprawy, ewentualnie ich kopia) muszą zostać wysłane przez sąd krajowy przesyłką poleconą bezpośrednio do Trybunału (na adres: „Sekretariat Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich, L-2925 Luksemburg”, tel. +352 — 43-03-1).

30. Sekretariat Trybunału pozostaje w kontakcie z sądem krajowym aż do chwili ogłoszenia orzeczenia, przekazując mu odpisy dokumentów procesowych.

31. Trybunał przekazuje orzeczenie sądowi krajowemu. Trybunał byłby zobowiązany za przekazanie mu przez ten sąd informacji o dalszym przebiegu toczącego się przed nim postępowania oraz za przesłanie mu, w stosownym przypadku, odpisu wyroku sądu krajowego kończącego postępowanie w sprawie.